

Міністерство освіти і науки України
Київський національний торговельно-економічний університет
Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ
Академічне товариство ім. М. Балудянського
(м. Кошице, Словаччина)

Вища школа економіки і права імені
проф. Едварда Ліпінського (м. Кельце, Польща)
Університет Яна Кохановського (м. Кельце, Польща)
Тбіліський державний університет імені
Іване Джавахішвілі (м. Тбілісі, Грузія)
Технічний університет (м. Кошице, Словаччина)
Університет «Petre Andreia» (м. Яси, Румунія)
Університет суспільних наук (м. Лодзь, Польща)
Folkuniversitetet (м. Уппсала, Швеція)

***СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ, ЕКОНОМІЧНІ
ТА ГУМАНІТАРНІ ВИМІРИ
ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ***

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
VIII Міжнародної науково-практичної конференції**

03 червня 2020 року

Частина I

Вінниця 2020

ЗМІСТ

УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Богацька Н.М., канд. екон. наук, доцент Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ МІЖНАРОДНА ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА.....	11
Гавенко М.С. Хмельницький національний університет КОНКУРЕНТНА СТРАТЕГІЯ ПІДПРИЄМСТВА У ЗАГАЛЬНІЙ КОРПОРАТИВНІЙ СТРАТЕГІЇ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ.....	19
Гарбар В.А., канд. екон. наук, доцент Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ ОЦІНКА СТАНУ ТА СТРАХОВІ ІНСТРУМЕНТИ ДОТРИМАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ	33
Давидюк Л.П., канд. екон. наук Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ РОЗВИТОК ОСНОВНИХ ФОРМ МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ.....	42
Кульганік О.М., канд. екон. наук Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ НАПРЯМИ СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ ЗІ СВІТОВИМ БАНКОМ.....	50
Макарчук І.В., аспірант кафедри менеджменту Київський національний торговельно-економічний університет ОСНОВНІ ГРУПИ РИЗИКІВ У ПРОЄКТАХ З РОЗРОБКИ ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.....	55
Мартінова Л.Б., д-р екон. наук, доцент Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ Юрчик І.Б., канд. екон. наук Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ СОЦІАЛЬНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО, ЯК СОЦІАЛЬНА ІННОВАЦІЯ: ОБМЕЖЕННЯ ТА МОЖЛИВОСТІ.....	60
Мельничук О.П., канд. екон. наук Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ РЕГІОНАЛЬНИЙ ПОТЕНЦІАЛ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	67
Недбалюк О.П., канд. екон. наук, доцент Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ ІННОВАЦІЙНІ БІЗНЕС-МОДЕЛІ В КОНКУРЕНТНІЙ СТРАТЕГІЇ УПРАВЛІННЯ МІЖНАРОДНИМ БІЗНЕСОМ ПІДПРИЄМСТВА	75

3. Tutorial Points. https://www.tutorialspoint.com/sdlc/sdlc_overview.htm - режим перегляду.

4. Project Management Body of Knowledge (PMBOK), PMI Standard Committee, 6th edition.

5. DeMarco, T. Waltzing with Bears: Managing Risk on Software Projects. New York, Dorset House Publishing, 2003. 208 с.

УДК 334.72:364.2

Мартинова Л.Б., д-р екон. наук, доцент

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0429-2173>

Researcher ID: [M-8253-2016](https://orcid.org/0000-0002-0429-2173)

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

Юрчик І.Б., канд. екон. наук

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6136-3396>

Researcher ID: [M-8727-2016](https://orcid.org/0000-0002-6136-3396)

СОЦІАЛЬНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО, ЯК СОЦІАЛЬНА ІННОВАЦІЯ: ОБМЕЖЕННЯ ТА МОЖЛИВОСТІ

В статті визначено, що важливою є соціальна стабільність суспільства, яка досягається у результаті ефективної та системної взаємодії влади, бізнесу і громади; одним із інструментів такої взаємодії є соціальне підприємництво. Наведено характерні ознаки, що в сукупності характеризують соціальне підприємництво та відрізняють його від інших видів соціально-економічної діяльності. Визначено соціальне підприємництво, як вид соціальної інновації, досліджено бар'єри та обмеження, що перешкоджають розвитку соціального підприємництва. Визначено можливості, що спонукатимуть до створення більшої кількості соціальних підприємств в Україні.

Ключові слова: соціальне підприємництво, соціальні інновації, соціальна місія, бар'єри соціального підприємництва, можливості соціального бізнесу.

Постановка проблеми. Для сучасного етапу соціально-економічного розвитку характерні певні проблеми, саме тому з'являється необхідність у соціальних інноваціях, як механізмі, що допоможе Україні поступово знайти ефективний шлях розвитку. Ідея соціальних інновацій в Україні лише починає отримувати розповсюдження та асоціюється з такими поняттями, як державно-приватне партнерство, корпоративна соціальна відповідальність, соціальне підприємництво. Зазвичай особи, які впроваджують соціальні проекти, не ідентифікують себе з інноваторами або соціальними підприємцями. Появі соціальних інновацій можуть сприяти такі процеси, як: загострення соціальних проблем, що вимагає нових підходів до їх вирішення; відсутність необхідних ресурсів для розвитку, що потребує більш дієвих способів їх пошуку [1].

Одним із сучасних інструментів взаємодії влади, бізнесу і громади є соціальне підприємництво, тобто реалізація соціально інноваційної підприємницької діяльності, значна частина прибутків від якої спрямовується на вирішення соціальних проблем. Актуальність розвитку соціального підприємництва в Україні посилюється в контексті завдань реінтеграції Донбасу, оскільки воєнний конфлікт супроводжується численними економічними проблемами, а державних коштів на відновлення інфраструктури та соціальні заходи недостатньо. За цих умов соціальне підприємництво може створювати сприятливе бізнес-середовище, підтримувати активну громадську позицію його учасників, інновації, суспільну солідарність, що забезпечить більш ефективний вихід з кризи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у теоретико-методологічні дослідження соціальних інновацій підприємництва можна знайти у наукових працях таких дослідників: С. Алворда, Ф. Бородкіна, З. Галушки, Г. Діса, О. Кіреєвої, А. Московської, М. Наумової, Ю. Попова, І. Салія, Л. Тарадіної, В. Удодової та ін. Враховуючи наявні наукові дослідження з цієї проблематики, слід зауважити, що соціальне підприємництво залишається актуальним напрямом досліджень, особливо в умовах соціально орієнтованих реформ та активізації громадської ініціативи.

Метою роботи є визначення соціального підприємництва, як виду соціальної інновації, дослідження бар'єрів і обмежень, що перешкоджають розвитку соціального підприємництва та можливостей, які спонукатимуть до створення все більшої кількості соціальних підприємств в Україні.

Результати досліджень. На даному етапі розвитку України важливою є соціальна стабільність суспільства, яка досягається у результаті ефективної та системної взаємодії влади, бізнесу і громади. Одним із доведених світовою практикою сучасних інструментів такої взаємодії є соціальне підприємництво, тобто реалізація соціально-інноваційної підприємницької діяльності, значна частина прибутків від якої спрямовується на вирішення соціальних проблем.

За визначенням, соціальне підприємництво – це підприємницька діяльність, що характеризується такими основними ознаками, як: соціальний вплив, тобто цільова спрямованість на вирішення/пом'якшення існуючих соціальних проблем для досягнення стійких позитивних соціальних результатів; інноваційність завдяки застосуванню нових, унікальних підходів, що дозволяють збільшити соціальний вплив [2]; самоокупність і фінансова стійкість, а саме здатність соціального підприємства вирішувати соціальні проблеми доти, доки це необхідно, і за рахунок доходів, отримуваних від власної діяльності; підприємницький підхід – здатність соціального підприємця бачити «провали ринку», знаходити можливості, акумулювати ресурси, розробляти нові рішення, які здійснюють довгостроковий позитивний вплив на суспільство.

Головне, що відрізняє соціального підприємця від бізнес-підприємців і навіть від соціально відповідального бізнесмена – це соціальна місія. Проте, на відміну від звичайної благодійності, соціальні підприємства – це сталі бізнесові механізми, які мають набагато більший вплив на існуючі проблеми та дозволяють ефективніше розподіляти фінансові ресурси. Разом з цим, отримання прибутку, створення багатства хоча і є частиною бізнес-моделі, проте – лише засіб для досягнення соціальної мети, а не самоціль. Соціальні підприємці прагнуть створити умови для сталого поліпшення життя,

забезпечують розвиток та посилення соціального впливу у суспільстві. Таким чином, соціальне підприємництво є якісно новим видом діяльності, що поєднує підприємницьке новаторство та соціальну спрямованість з метою вирішення певної соціальної проблеми [5].

Розвинена галузь соціально-відповідального бізнесу свідчить про консолідованість суспільства, його свідомість та відповідальність. Але ще є випадки, коли люди плутають соціальне підприємство з благодійним фондом.

Через це, соціальне підприємство - це не благодійність. Це бізнес, у якому людина як інвестор, можете отримувати прибуток та розпоряджатися ним. Звісно, через особливості цього бізнесу прибуток може бути меншим, але це не суперечить тому факту, що він є. Крім того, можна спрямовувати його на покращення соціального підприємства [4].

До бар'єрів і обмежень, що перешкоджають розвитку соціального підприємництва, відносять: погане розуміння концепції соціального підприємства; відсутність спеціалізованих послуг підтримки розвитку соціального бізнесу, таких як інкубатори та програми наставництва; недостатнє законодавче супроводження; доступ до ринків та фінансів. Сучасні практики державних закупівель, такі як великі розміри контрактів та попередня кваліфікація, затримки платежів – все це ускладнює соціальним підприємствам можливість ефективно конкурувати на ринках державних закупівель. Крім того, звичайні інвестори і зазвичай кредитори не розуміють подвійні місії та гібридні бізнес-моделі соціальних підприємств. Таким чином, соціальним підприємствам важко отримати доступ до фінансів від типових та додаткових джерел.

Однак, соціальне підприємництво в Україні стає трендом. Привертає увагу ініціативних груп та активних людей. Використання підприємницьких підходів до вирішення соціальних проблем підносить соціальне підприємництво на новий рівень розвитку [3].

Всеукраїнський ресурсний центр розвитку соціального підприємництва "Соціальні ініціативи" виокремив можливості для розвитку СП в Україні, які спонукатимуть до створення все більшої кількості соціальних підприємств.

Перша - відсутність закону, який би регулював соціальне підприємництво. Адже це велика можливість вибрати для соціального підприємства найбільш оптимальну організаційно-правову форму, як з точки зору бізнес-моделі, так і з точки зору особливостей оподаткування. А це означає, що зародок соціального підприємства може еволюціонувати від комерційного проекту громадської організації до публічного акціонерного товариства. Варто наголосити, що не важливо, чи існує така форма, як соціальне підприємство, а важливо, з якою метою створюється бізнес. Тут інший підхід до бізнесу: не заради пільг ми створюємо підприємство, а для покращення якості життя вразливих груп населення чи громади загалом.

Другою не менш важливою причиною інвестування у соціальний бізнес є створення нових робочих місць. Це питання було завжди актуальним у нашій країні, і залишається таким і досі. Але завдяки створенню соціального підприємства, створюються робочі місця і для тих, хто не може їх отримати навіть за звичних обставин: люди з інвалідністю чи особливостями розвитку, ветерани бойових дій, матері, що не можуть працювати у повний робочий день. Часто такі люди мають прекрасні вміння і навички, однак їх "особливості" відлякують традиційних підприємців брати їх на роботу через міфи і стереотипи.

Крім того, в Україні багато будівель, які фактично не використовуються, бо в жахливому стані, і які знаходяться у власності громади. Часто такі споруди перетворюються на руїни. За кордоном існує багато прикладів, коли закинуті цехи непрацюючих підприємств трансформуються в офісні центри із працевлаштуванням представників вразливих груп населення, і з прибутками, що спрямовуються на вирішення місцевих проблем.

Великий бізнес завжди зацікавлений в аутсорсингу. Багато великих підприємств намагаються не утримувати на своєму балансі низку допоміжних

служб і підрозділів, бо це вимагає постійних витрат, тому все частіше можна спостерігати замовлення таких послуг, як прибирання, транспортування, кур'єрська доставка, обслуговування оргтехніки і мереж, реклама і зв'язки з громадськістю, організація подій, освітні послуги, бухгалтерський облік, виробництво різних деталей тощо. Це дає змогу розвиватися малому бізнесу. Іншою складовою великого бізнесу є соціальна відповідальність, яка полягає у допомозі місцевій громаді вирішувати нагальні проблеми. Вони забезпечують собі аутсорсинг і вирішують соціальну проблему, яка, у свою чергу, не вимагатиме наступних грантів.

А якщо великий бізнес укладе угоду на придбання послуг соціального підприємства на 1-2 роки, то ймовірність банкрутства СП зменшується в рази. Кількість прикладів такої співпраці в Україні збільшується.

Лояльність споживачів до продукції соціального підприємства зростає. Споживацька культура українців змінюється у кращий бік. Якщо 10 років тому увагу звертали здебільшого на ціну, то зараз переглядається і країна-виробник, і термін придатності, й інгредієнти, а також наявність соціальної складової. Відчуття причетності до корисної справи, та ще й у досить простий спосіб купування необхідного товару чи послуги стає вагомим аргументом на користь соціальних підприємств, а тим більше на фоні підтримки національного товаровиробника.

Соціальне підприємництво підтримується міжнародними фондами і організаціями. Існує багато пропозицій, які дотичні до соціального підприємництва, хоч і називаються по-різному, наприклад:

- Підтримка внутрішньо переміщених осіб від Програми Розвитку ООН. Метою програми є створення робочих місць для внутрішньо переміщених осіб в Україні, а також для місцевого населення Донецької та Луганської областей.

- Допомога вимушеним переселенцям і громадам, які зазнали наслідків конфлікту, від Міжнародної організації з міграції. Однією зі складових програми є проведення тренінгів і надання грантів вимушеним переселенцям на підтримку їхніх зусиль щодо свого матеріального забезпечення через організацію малих підприємств, самозайнятість та професійне навчання.

- Майже усі програми донорів, спрямовані на розвиток сільської місцевості, містять елементи соціального підприємництва (Фонд "Монсанто", Міжнародний благодійний фонд "Добробут громад" (Heifer International)).

- Програма соціального інвестування "Вестерн Ен-Ай-Ес Ентерпрайз Фонд", яка створена для комплексної підтримки соціальних підприємств через надання доступних кредитів, консультаційні і тренінгові послуги, а також налагодження соціального партнерства задля вирішення конкретних проблем у громадах.

Так, для прикладу, згідно проєкту «Україна-Норвегія» в м.Вінниця проводяться курси з професійної перепідготовки та соціальної адаптації військовослужбовців звільнених в запас та членів їх сімей «Підприємництво та інформаційні технології в бізнесі». Проєкт здійснюється за підтримки Міжнародного фонду соціальної адаптації, університету НОРД (м. Будо, Королівство Норвегія) та центру соціальної адаптації та розвитку «Європейська ініціатива» (м.Вінниця).

Наймасштабніший в Україні проєкт із розвитку соціального бізнесу - «Соціальне підприємництво: досягнення соціальних змін за ініціативою “знизу”». За фінансової підтримки Європейського Союзу проєкт втілює консорціум із восьми організацій громадянського суспільства України, Литви та Латвії на чолі з Українським форумом благодійників, період реалізації – 1 березня 2018 – 31 серпня 2020. Під час проєкту збираються соціальні проблеми, які можна вирішити бізнес-методами; здійснюється проектування життєздатні соціального підприємства; розвиваються навички підприємництва; моделюється соціальний бізнес; здійснюється навчання, супроводження, запуск соціальних стартапів; міжнародні обміни.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, розвиток соціального підприємництва в Україні [6] є незворотним процесом, а зростання попиту на такий бізнес лише підтверджує прагнення українського суспільства підвищувати якість свого життя, незалежно від приналежності до певної соціальної групи. Тому, для підвищення якості життя українського населення та підтримки концепції сталого розвитку необхідно, щоб соціальні інновації стали пріоритетом сучасного розвитку України.

Список використаних джерел:

1. Social innovation: what it is, why it matters and how it can be accelerated [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://eureka.sbs.ox.ac.uk/761/1/Social_Innovation.pdf.
2. Більська О.В. Соціальне іннування і його результативність в трансформаційній економіці : монографія. Дніпро: Монолит, 2016. 342с.
3. Телюк О. Соціальний бізнес – один із трендів 2014 року [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://biggggidea.com/practices/1196/>
4. Сатула О.В. Соціальне підприємництво як інноваційна модель розвитку економіки [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://www.napks.edu.ua/library/compilations_vak/eiu/2009/6/p_49_54.pdf
5. Социальное предпринимательство в Украине: Европейское исследование. Обмен опытом [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://sesp.org.ua>
6. Хачатрян В.В., Юрчик І.Б. Развитие социального предпринимательства в Украине. Проблемы та перспективи розвитку підприємництва в Україні: тези X Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 22-23 травня 2019 року). Київ. КНТЕУ. С.222-224.

УДК 339.5

Мельничук О.П., канд. екон. наук

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-2180-932X>

Researcher ID: [N-2040-2016](https://orcid.org/0000-0003-2180-932X)

РЕГІОНАЛЬНИЙ ПОТЕНЦІАЛ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Проаналізовано показники обсягу зовнішньоторговельних операцій, зокрема, досліджено товарну та регіональну структуру. Визначено тенденції розвитку, які характеризують стан та умови розвитку зовнішньої торгівлі України.

Окреслено проблему негативного сальдо зовнішньоторговельного балансу України.. З'ясовано позитивний та негативний вклад окремих областей у формування зовнішньоторговельного сальдо країни.